

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА

Українознавство

**Число 3-4
2004**

За редакцією Петра Кононенка

КИЇВ – 2004

Українознавство

Число 3-4
2004

Журнал засновано
в лютому 2001 року

ЗМІСТ

Кононенко П. Оранжево-сонячна революція.....5

Науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал

Scholarly
Political and Social
Cultural and Art
Religious and
Philosophical
Pedagogical Journal

Засновник – Науково-
дослідний інститут
українознавства
Міністерства освіти
і науки України

The founder is the Science
and Research Ukrainian
Studies Institute of the
Ministry of Education and
Science of Ukraine

Видає Науково-дослідний
інститут українознавства
Міністерства освіти
і науки України
(раз на три місяці)

Published once in three
months by the Science
and Research Ukrainian
Studies Institute of the
Ministry of Education and
Science of Ukraine

**Головний редактор
Петро КОНОНЕНКО**,
директор Інституту,
професор, академік,
лауреат Міжнародної
премії ім. Й.Г.Гердера

**The chief editor
Petro KONONENKO**,
director of the Institute,
professor, academician,
the International
Y.G.Herder prize winner

**Заступник головного
редактора
Тарас КОНОНЕНКО**,
заступник директора
НДІУ МОН України з
наукової роботи,
доцент, кандидат
філософських наук

**The editor
Taras KONONENKO**,
deputy director of institute
on scientific work, candydant
nauk, dotsent

Відповідальний секретар: Ренке Т.Л.

Редакційна рада: Кононенко П.П. – голова

Члени ради: Бандура Г.Г., Барабаш С.Г., Баран В.Д.,
Баранівський В.Ф., Бичко І.В., Болюбаш Я.Я., Бугров В.А.,
Васюта С.І., Васюта О.А., Горський В.С., Гуржій А.М.,
Грицик Л.В., Денисюк С.П., Дробноход М.І., Дяків Р.С.,
Єрмоленко С.Я., Жебровський Б.М., Зязюн І.А., Калакура
Я.С., Климов Л.С., Колодний А.М., Кононенко В.І., Ко-
ноненко Т.П., Курас І.Ф., Лой А.М., Майборода В.К., Мок-
ренко А.Ю., Мушкетик Ю.М., Надольний І.Ф., Наливайко
С.І., Недюха М.П., Ничкало Н.Г., Павличко Д.В., Пан-
чук М.І., Погрібний А.Г., Погребенник В.Ф., Пономарен-
ко А.Ю., Придатко Т.О., Ренке Т.Л., Сазоненко Г.С.,
Свіженко В.О., Сніжко В.В., Томенко М.В., Терпиловсь-
кий Р.В., Токар Л.К., Толстоухов А.В., Федоренко Є.В.,
Фігурний Ю.С., Філіпчук Г.Г., Шкрібляк П.В., Шевченко В.І.,
Ярошинський О.Б., Ятченко А.Д., Ятченко В.Д., Яцків Я.С.

Журнал друкується на підставі свідоцтва: серія КВ
№ 4863 від 13.02.2001 р. про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації, виданого
Державним комітетом інформаційної політики, телеба-
чення та радіомовлення України

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Кононенко П. До єдності через багатоманітність.. 14
Кононенко П., Кононенко Т. Художня словесність
як українознавство.....28
Розмова головного редактора з проф. В.А. Потуль-
ницьким.....51

Розділ I ЛЮДИНА І ЇЇ СПРАВА

Кононенко П., Кононенко Т. Геній доби
відродження.....54
“Вчителько моя – зоре світова”.....57
Ганна Сазоненко.....60
Павлина Андрієнко-Данчук 70
Лідія Кравченко.....72
Наталка Руденко 73
Галина Лопушанська.....75
Грицик Л. Грузинські моделі компаративних
студій: “коефіцієнт значущості”.....84
Пономаренко Л. “Мені Україна, як рана у серці,
болить...”.....87
Федорук О. Крила щедрої душі.....88
Сніжко В. “Навколишки не стану...”.....91
Качкан В. Діяч високої офіри: українознавство
Богдана Бори.....94

*Редакція залишає за собою право на мовностилістич-
не редагування рукописів і передруків відповідно до норм
чинного Правопису, яке не змінює позиції автора. Нау-
кові статті в галузі історичних наук зараховуються як
фахові згідно з Постановою Президії ВАК від 10.12.2003.
№ 2-05/10.*

*Автор несе відповідальність за фактичний виклад ма-
теріалу.*

Рекомендовано Вченою радою Науково-дослідного
інституту українознавства Міністерства освіти і науки
України (протокол № 9 від 28.12.2004 р.)

Адреса редакції:
Науково-дослідний інститут українознавства
Міністерства освіти і науки України
вул. Ісаакяна, 18, м. Київ, Україна, 01135
www.rius.kiev.ua
e-mail: journal@rius.kiev.ua
електронна версія журналу за адресою:
http://www.rius.kiev.ua

©Науково-дослідний інститут українознавства
Міністерства освіти і науки України, 2004
© Видавництво “Міленіум”, 2004

Розділ II ІСТОРІЯ. ТЕОРІЯ. МЕТОДОЛОГІЯ

Токар Л. Зміст українознавства: системно-функціональний підхід до структурування знань.....	106
Сніжко В. Міф в українознавстві	110
Кононенко М., Федоренко О. Природничник-психолог.....	117
Чирков О. Періодизація розвитку етнічної структури населення України упродовж ХХ ст.....	120
Краснодемська І. Дослідження джерельної та історіографічної бази українознавства вченими української діаспори ХХ ст.	125
Федоренко О. Геополітика та геостратегія – складова частина українознавства (продовження, початок в числі 3, 2002 р., числі 1(6), 2003 р., числі 2-3 (7-8), 2003 р., числі 4(9), 2003 р.)	130
СклярOVA О. Українознавча спадщина археографічних комісій (II половина ХІХ – поч. ХХ ст.)..	132
Губський С. Створення та діяльність державного центру УНР в екзилі (еміграції) 1920-1992 рр. як наочний приклад безперервності державотворчого процесу української нації.....	137
Думенко М. Роль і місце кадрової політики у збройних силах України в процесі їх реформування та розвитку.....	141
Шеховцов В. Статус мови в багатонаціональній державі: проблеми, пропозиції	145
Михайлич О. Роль етнонаціонального чинника у формуванні політичного вибору.....	147

Розділ III ОСВІТА

Філіпчук Г. Етноцінності і громадянська освіта ...	156
Чешков О. Витоки кризи в українській освіті та її зміст.....	158
Мінченко Т. Українознавство в Чернівецькій області.....	164
Усатенко Т. Ідея українознавства в громадсько-політичному, освітньому русі початку ХХ ст.....	167
Лопушанська Г. Освіта та виховання як чинники формування особистості громадянина України.....	170
Кухарчук С. Пізнання природи як засіб екологічного виховання.....	175
Зеленчук І. Атестаційні творчі проекти (матури) з українознавства в загальноосвітніх навчальних закладах Гуцульщини.....	179
Зеленчук Я. Екологічна освіта та виховання на уроках українознавства у загальноосвітніх навчальних закладах Гуцульщини.....	180
Бурмаченко К., Гнучева О., Хворостяний І., Цирульнева Ю. Мова як українознавство.....	182
Навроцька Г. Українознавство в медичному ліцеї.....	190
Гаєцький Ю. Рецензія: Києво-Могилянська академія в іменах. ХVІІ-ХVІІІ ст. Енциклопедичне видання	191
Хоменко О., Пономаренко А. У координатах системного українознавства.....	192
Тетерина-Блохин Д. Готфрід Йоганн Гердер – визначний німецький мислитель (до 260-річчя з дня народження).....	195

Розділ IV УКРАЇНСЬКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА

Калакура Я. Історична пам'ять як чинник самоідентифікації українців.....	206
Кононенко Т. Літературна спадщина Михайла Соневицького в контексті теорії україномовного філософського перекладу	210
Шевченко В. Філософсько-освітня думка Лівобережної України та потреби її дослідження.....	214
Недюха М. Україна в контексті соціології ризику.....	218
Сімперович В. Історіографія національно-демократичного руху за суверенітет і незалежність України на рубежі 80-х – 90-х рр. ХХ ст.	221

Розділ V КУЛЬТУРА

Чебикін А. Українське образотворче мистецтво як дзеркало духовної історії народу.....	228
Погребенник В. Інонаціональні мотиви поезії Юрія Федьковича.....	236
Горенко-Баранівська Л. Національна культура та освіта в контексті сучасних реалій глобалізації.....	239
Хоменко О. Григорій Косинка як вербальний практик: ідеологія модернізації та автентика надчасся.....	241
Ляхощкий В. Чи готова національна інтелігенція до розбудови консенсусної демократії... ..	247
Константинова С., Пономаренко А., Яременко С. Культ мови в культурі середовища.....	252
Ермоленко С. Феномен української літературної мови: історичний та національно-культурний вимір	254
Кириченко Р. Тарас Шевченко і Франція: до історії франко-українських культурних взаємин.....	257
Красавіна В. Мовний образ України, українського народу в історичних романах про добу козацтва.....	266
Поповичук О. Кольористика у фольклорі та в романі Валерія Шевчука “Дім на горі”: спроба порівняльного аналізу.....	268
Завадська В. Еротичні мотиви українських коліскових пісень.....	281
Хоменко О. “Ласкаво просимо в пустелю реальності...”	284
Пономаренко Л. Оповідання.....	284
Кононенко П. Віль Григорович Гримич. Перекладач, громадський діяч.....	290
Зінчук М. Розумна шапка.....	298
Карпенко М. “Година для праці настала...”	300
Денисюк С. Нове видання з українознавства: рецензія на книгу: “... Віддати зумієм себе Україні”: листування Трохима Зінківського з Борисом Грінченком (Київ–Нью-Йорк, 2004. – 520 с.)	303
Завгородній Ю. Один з невідомих словників.....	305

Розділ VI
ПАМ'ЯТЬ ІСТОРІЇ

Наливайко С. Пан і пані: наш високий предківський спадок	322
Калакура Я. Місія України з погляду українознавства	328
Розумний Я. Геноцид в Україні вчора й сьогодні: паралелі	331
Ярошинський О. До питання про основні чинники Української національної революції середини XVII ст. (за матеріалами Волинського воєводства)	334
Фігурний Ю. Українська Повстанська Армія та вітчизняні інтегральні націоналісти: дискусійні методологічні зауваження	349
Ідзьо В. Військове та політичне протистояння ОУН та УПА польським, німецьким та радянським окупантам України	351
Галько О. Колядчаний цар Ворот і його ведійський відповідник	366

Розділ VII
XIII ЩОРІЧНА МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Ярошинський О. Підсумки XIII щорічної Міжнародної науково-практичної конференції українознавців	370
Кононенко Т., Денисюк С. Секція I. “Проблеми прав людини, нації, етнорешень в Україні”	371
Фігурний Ю. Секція II. Стан, проблеми, перспективи розвитку українознавства: огляд найважливіших аспектів, що були винесені на розгляд XIII щорічної Міжнародної науково-практичної конференції “Соціально-економічні, політичні та етнопонаціональні чинники буття народу в системі українознавства”	372
Горенко-Баранівська Л. Секція III. “Загальнолюдські та етнопонаціональні культурні цінності: протистояння чи взаємодія?”	374
Калакура Я., Наливайко С., Токар Л. Секція IV. “Науково-світоглядні проблеми самопізнання українського народу”	376
Крижанівська В. Секція V. “Освіта та виховання як чинники формування цілісної особистості на засадах українознавства”	377
Пономаренко А., Костянтинова С., Яременко С. Секція VI. Українська метамова життєздатності нації	379